

AZ ÓVODÁSKORÚ GYERMEKEK TÁRSAS- ÉRZELMI JÓLLÉTE

Öt európai országban végzett kutatás eredményei

Social Emotional Education and Development

MI A SEED PROJEKT?

A SEED (Social and Emotional Education and Development: upscaling awareness and skills in ECEC practice- Szociális és Érzelmi Nevelés és Fejlesztés: tudatosság és készségek a korai nevelésben) című projekt célja, hogy felhívja a figyelmet a gyermekek társas-érzelmi jóllétének fontosságára, ami alapvető a tanulásuk és fejlődésük sikerességéhez és hozzájáruljon a 2,5- 6 éves gyermekekkel dolgozó pedagógusok továbbképzéséhez a területen. A SEED kutatási és fejlesztési tevékenységet folytat a korai nevelés és fejlesztés területén Horvátországban, Magyarországon, Lettországon, Norvégiában és Hollandiában. A SEED projektet az Európai Bizottság Erasmus+ Stratégiai partnerségek a közoktatás területén (2017-2019) című programja finanszírozza. Ha további információt szeretne a SEED-ről és tevékenységeiről, akkor kérem látogassa meg a következő weboldalt: <https://icdi.nl/projects/social-and-emotional-education-and-development-seed>

MIT JELENT A TÁRSAS-ÉRZELMI JÓLLÉT, ÉS MIÉRT FONTOS EZ A KISGYERMEKEK SZÁMÁRA?

A gyermekek hosszútávú iskolai sikerességét legalább annyira befolyásolják a társas, érzelmi és önszabályozási képességeik, mint a kognitív készségeik és tudományos ismereteik. **A társas- érzelmi fejlődés az alapja a sikeres iskolai átmeneteknek és fontos tényező az iskolai közösséget romboló viselkedések és a mentális problémák kialakulásának megelőzésében.** Ha nem fordítunk figyelmet a társas és érzelmi nevelésnek az rontani fogja a gyermekek képességét arra, hogy tanuljanak és boldoguljanak az életben. Emellett sokba is kerül, mivel a zaklatásnak az erőszaknak és a mentális problémáknak komoly társadalmi és gazdasági költségei vannak.

Kutatások bizonyítják, hogy **ha sok lehetőséget adunk a gyermekeknek, hogy különféle játékokkal foglalatoskodjanak a szobában és a szabadban, az jó hatással van a társas-érzelmi jóllétükre.** Ugyanilyen fontos, hogy **támogassuk és bátorítsuk a szülőket és a pedagógusokat,** akik odafigyelnek a gyermekek gondoskodásra, felfedezésre, játékra és tanulásra való igényeire. A kisgyermekekkel foglalkozó intézményekben **a pedagógusok a legfontosabb partnerek** abban, hogy olyan sokszínű és tartalmas tanulási környezetet alakítsanak ki, ami pozitívan hat a gyermekek önszabályozási és társas készségeinek fejlesztésére.

Ugyanakkor kutatások kiemelik, hogy **a társas-érzelmi nevelés hiányterület a pedagógusok képzésében és továbbképzésében,** és szükség van arra, hogy hatékony módszereket dolgozzunk ki a kora gyermekkorral foglalkozó pedagógusok kapcsolódó készségeinek és kompetenciáinak fejlesztésére.

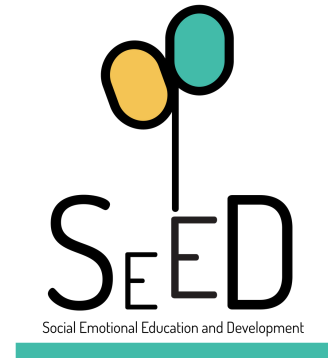
A TÁRSAS-ÉRZELMI JÓLLÉT DEFINÍCIÓJA

A következő definíció fejezi ki a legjobban, hogy hogyan értelmezzük a társas-érzelmi jóllét fogalmát: (Center on the Social Emotional Foundations for Early Learning, 2008)

A gyermek születése és 5 éves kora között kifejlődő képessége arra, hogy szoros és biztonságos kapcsolatokat alakítson ki társaival és a felnőttekkel, hogy megfelelően ki tudja fejezni és kezelni tudja az érzéseit és hogy felfedezze a környezetét és tanuljon, mindezt a család, a közösség és a kultúra kontextusában.

A SEED KUTATÁS MÓDSZERTANA

A kutatás során **kvantitatív és kvalitatív módszereket** is alkalmaztunk. Az 5 éves gyermekek társas-érzelmi jóllétének vizsgálatát a holland ICDI szervezet által fejlesztett **UPSI-5 nevű mérőeszköz** segítségével végeztük (Universal Psychosocial Indicator for Five-Year-Old Boys and Girls (általános pszichoszociális mérőeszköz 5 éves fiúk és lányok számára). Kíváncsiak voltunk arra, hogy vannak-e különbségek az egyes országok, illetve a fiúk és a lányok társas-érzelmi jóllétének tekintetében, A kvalitatív adatgyűjtés a pedagógusokkal és az intézményvezetőkkel felvett **strukturált interjúk** segítségével történt. Ez azt célozta, hogy mélyebb betekintést nyerjünk abba, hogyan értelmezik a szakemberek a társas-érzelmi jóllét fogalmát és annak milyen helye van a mindennapi pedagógiai munkában.

CÉLOK

1 *Felmérni az 5 éves gyermekek társas-érzelmi jóllétét az általuk látogatott nevelési intézményekben 5 európai országban: Horvátországban, Magyarországon, Lettországon, Hollandiában és Norvégiában a velük foglalkozópedagógusok megkérdezésével.*

2 *Azonosítani azokat a tényezőket, amelyek segítik és amelyek hátráltatják a gyermekek társas-érzelmi jóllétét az egyes országokban.*

RÉSZTVEVŐK

Összesen **52** kora gyermekkori nevelést végző **intézmény** vett részt a kutatásban, amelyeknek a többsége városi környezetben található. Egy-egy országban 9-12 intézmény vett részt. A mintában **1195 fő 5 éves gyermek (46% lány és 54% fiú), 140 pedagógus és 44 intézményvezető szerepelt.** Az összes résztvevő pedagógus nőnemű volt, kivéve Norvégiát, ahol a pedagógusok 36%-a volt férfi.

A **magyar mintában 11 óvoda szerepelt** Budapestről és vonzaskörzetéből. Összesen **294 fő** 5 éves gyermekről gyűjtöttünk adatot, amelynek 43,5%-a volt lány és 56,5%-a volt fiú. 38 óvodapedagógus és 11 intézményvezető vett részt a kutatásban.

A KORAI FEJLESZTÉS SZAKPOLITIKAI KONTEXTUSA MAGYARORSZÁGON

Magyarországon a gyerekeknek 3 és 6 éves kor között kötelező óvodába járni. A legtöbb óvodát az illetékes önkormányzat tartja fenn és az Emberi Erőforrás Minisztérium hatásköre alá tartozik. Azonban óvodát alapíthat és fenntarthat más jogi személy is, például egy egyház vagy egy alapítvány. Az önkormányzatok a központi költségvetésből kapott forrásból finanszírozzák az óvodák költségeit. A 2011-es Köznevelési Törvény szerint **egy csoportban maximum 25 gyermek** lehet az óvodában. A gyermekeket életkor szerinti és vegyes csoportokba is lehet osztani, ezt az óvoda saját hatáskörben döntheti el. A **pedagógiai munka tartalmát** a pedagógiai tervek határozzák meg, amiket az óvodák maguk fejlesztenek. Ezek a Nemzeti Óvodai Alapprogram céljain és feladatainak alapszának

Ezek a Nemzeti Óvodai Alapprogram céljain és feladatainak alapszának. A **Nemzeti Óvodai Alapprogramban egyértelműen megjelenik a társas-érzelmi jóllét fontossága**. A dokumentum szerint az óvodás korú gyermekek tipikus jellemzője, hogy a viselkedésük érzelem vezérelt, ezért alapvető, hogy az intézmények érzelmileg biztonságos, kiegyensúlyozott és szeretetteljes légkört teremtsenek a számukra. Emellett a dokumentum hangsúlyozza **a pozitív kapcsolatok fontosságát** a felnőttek és a gyermekek, valamint a gyermekek és kortársaik között, a szociális érzékenység, a nyitottság, az alapvető erkölcsi érzék, szabály és normakövetési képesség fejlesztését a gyermekeknél. A dokumentum **az óvónőket fontos szerepmódnak tartja**. Az óvodapedagógusoknál az **elvárt képesítés** a főiskolai diploma vagy ennek megfelelő szakirányú végzettség.

NEGATÍV ÉS POZITÍV TÉNYEZŐK, AMELYEK HATÁSSAL VANNAK A TÁRSAS-ÉRZELMI JÓLLÉTRE MAGYARORSZÁGON

Az interjúk eredménye azt mutatja, hogy Magyarországon és a többi vizsgált országban is az óvodapedagógusok és a vezetők tisztában vannak a társas-érzelmi jóllét fontosságával, azonban sokszor nem tudják, hogy hogyan lehet azt a gyakorlatban fejleszteni.

Pozitív befolyásoló tényezőként kerültek meghatározásra a következők:

- a gyermekek társas-érzelmi nevelése, fejlesztése
- a pedagógusok kompetenciájának és hozzáállásának fontossága
- minőségi kapcsolatok a gyermekek és a felnőttek között is
- a stimuláló intézményi környezet kialakítása
- inklúzió és a különbözőségek tisztelete
- gyermekközpontúság, odafigyelés a gyermek érzelmi szükségleteire

Ami a **negatív befolyásoló tényező**ket illeti, vannak olyanok, amelyekre a pedagógusoknak nincs közvetlen ráhatása például a túl nagy csoportlétszám, nem megfelelő arányú felnőtt-gyerek arány, társadalmi egyenlőtlenségekből fakadó nagy különbségek egy csoporton belül. Ugyanakkor sok olyan terület van, ahol **a pedagógusoknak változtatási lehetőségük, mozgásterük van.**

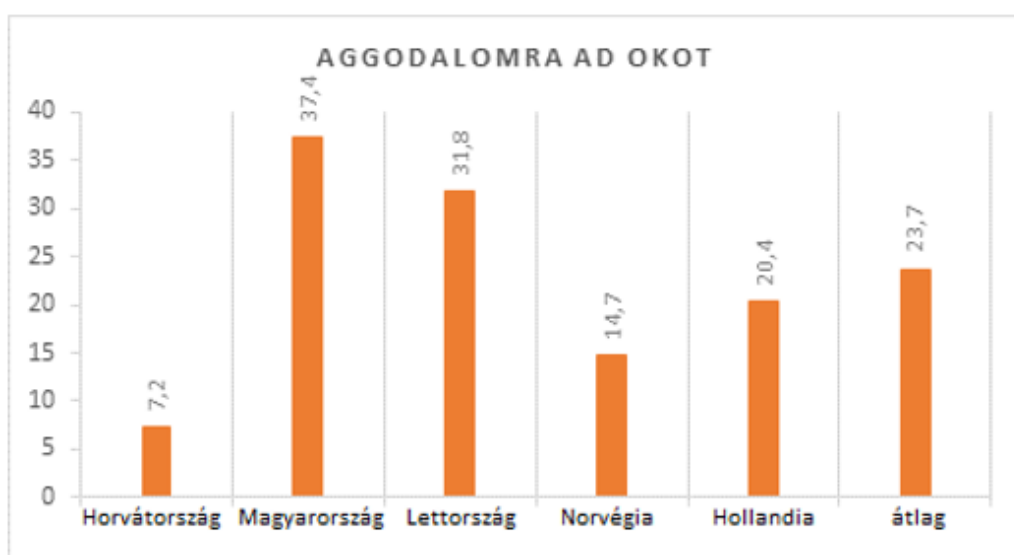
Magyarországon **a szülők és a pedagógusok megfelelő együttműködésének hiánya** világossá vált az interjúkból, ez egy olyan terület, amelyre fontos lenne megfelelő figyelmet fordítani a jövőben. Érdekes, hogy Magyarországon az óvodapedagógusok nagyobb hangsúlyt helyeznek a felnőtt és a gyermek közötti kapcsolatra, mint a gyermekek közöttire, amit jó családi háttér, szeretettel és biztonságos kapcsolat a szülőkkel és a pedagógusokkal és az anyagi biztonság viszonylatában fogalmaznak meg. **Nálunk a megfelelő táplálkozás és a jó alvás is megjelent a társas-érzelmi jóllét részeként.** Ugyanakkor a tanulásra és felfedezésre való képességet mindössze a megkérdezett magyar pedagógusok egyharmada említette meg, mint a társas-érzelmi jóllét részét.

“Az óvoda az a béke szigete legyen, erre mindig felhívom a gyerekek figyelmét, hogy itt bent nem bántjuk egymást. Régen ez működött, a mai gyerekeknél nem igazán, nagyon agresszívak már.”

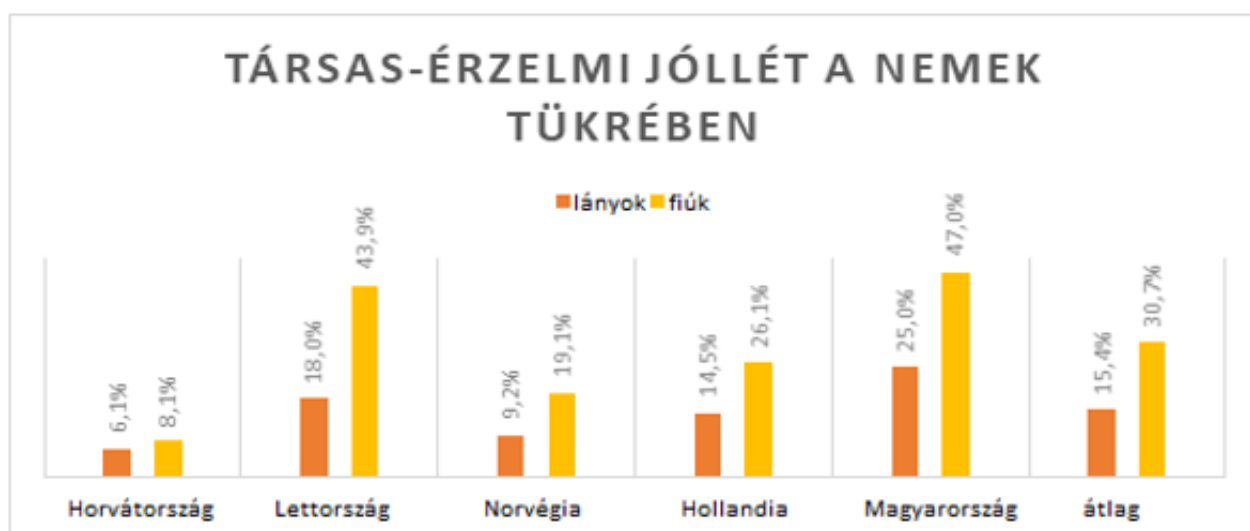
“Nem tudok negatívát mondani. Negatívát a szülő részéről hallottam, otthon, ha valamit nem csinál, meg akkor azt demondják, hogy akkor jön az óvó néni, szóval az óvónéni a mumus. Jeleztem a szülő felé, hogy ez nem túl jó dolog, hogy a gyerek fél az óvónőtől hisz itt tölti a napja nagy részét.”

A TÁRSAS-ÉRZELMI JÓLLÉT SZÁMOKBAN

Az UPSI kérdőív 29 állítást tartalmaz az 5 éves gyermekek mindennapi viselkedésével, gyakori érzelmi reakcióival kapcsolatban, amelyet a velük foglalkozó pedagógusok töltöttek ki. Amennyiben 5 vagy több állítás esetében a pedagógus válasza problémát jelzett, akkor az adott gyermek az "aggodalomra ad okot" kategóriába került az adatok feldolgozásakor. Itt fontos megjegyezni, hogy az UPSI-5 nem egyéni szinten alkalmazható diagnosztikai mérőeszköz, az értéke abban van, hogy pillanatképet ad nagyobb gyermekcsoportok társas-érzelmi jóllétéről. Átlagosan az öt országban a vizsgált gyermekek 24%-a került az "aggodalomra ad okot" kategóriába. Az országok között nagy volt a szórás, a legkevesebb ilyen gyermeket Horvátországban (7%), a legtöbbet Magyarországon (37%) találta a felmérés.

Az intézmények között is nagy volt a szórás, Magyarországon ez 17%-tól 72%-ig terjedt. Minden országban több fiú került az "aggodalomra ad okot" kategóriába, mint lány. Magyarországon ez majdnem a duplája volt (25% lány és 47%fiú).

KONKLÚZIÓ ÉS AJÁNLÁSOK

A kutatás eredményei rámutatnak arra, hogy milyen fontos a pedagógusok magas szintű képzettsége és kompetenciája a társas-érzelmi nevelés területén

Fontos lenne a felhívni a kisgyermekkel foglalkozó szakemberek figyelmét a társas-érzelmi nevelés fontosságára és arra, hogy **a társas-érzelmi jóllét a tanulásra való képesség alapja** is.

Nagyobb hangsúlyt kell fektetni a **pedagógus képzésben** és továbbképzésben a társas érzelmi jóllét területére a **konkrét módszertani eszközök** és kapcsolódó témák szintjén is, különös tekintettel a sokféleség inkluzív kezelésére és a szülőkkel való partneri együttműködés kialakítására

Holisztikus megközelítésre van szükség annak érdekében, hogy változás történjen ezen a komplex területen, a társas-érzelmi jóllétet minden érintett fél - a pedagógusok, a szülők, a helyi közösségek, a helyi és nemzeti szinten működő politikusok - közös ügyévé kell tenni azért, hogy minden gyermek jól boldoguljon nemcsak kisgyermekkorban hanem az iskolában és az életben is.

Sok olyan a társas-érzelmi jóllétet befolyásoló tényező van, amikre a pedagógusoknak van ráhatása így például a változatos benti és kinti játéktevékenységek tervezése és kivitelezése, a gyermekek érzelmi irányítási képességének, érzelmi intelligenciájának fejlesztése, a biztonságos kapcsolatteremtő és fenntartó képességük támogatása, a szülőkkel való szoros partneri együttműködés kiépítése. Tehát a pedagógusok a mindennapi munkájuk során rengeteget tehetnek azért, hogy javítsák a rájuk bízott gyermekek társas-érzelmi jóllétét.

KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Annak érdekében, hogy az óvónők támogatást kapjanak a gyerekek társas-érzelmi készségek fejlesztéséhez a mindennapi helyzetekben, a **SEED** kutatásban résztvevő óvodák pedagógusai számára **WANDA** esetmegbeszélő folyamatot szervezünk 2018 októbere és 2019 májusa között. A tapasztalatokat kézikönyvben rögzítjük.

SEED Project Consortium (2018), *Social and Emotional Well-being of Young Children in ECEC Settings - Summary Report*, Leiden: SEED Project.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓKÉRT keressen bennünket:

Partners Hungary Alapítvány
1072 Budapest, Rákóczi út 22, 4/24
partners@partnershungary.hu

International Child Development Initiatives - ICDI
www.icdi.nl
info@icdi.nl
+31 (071) 512 7420

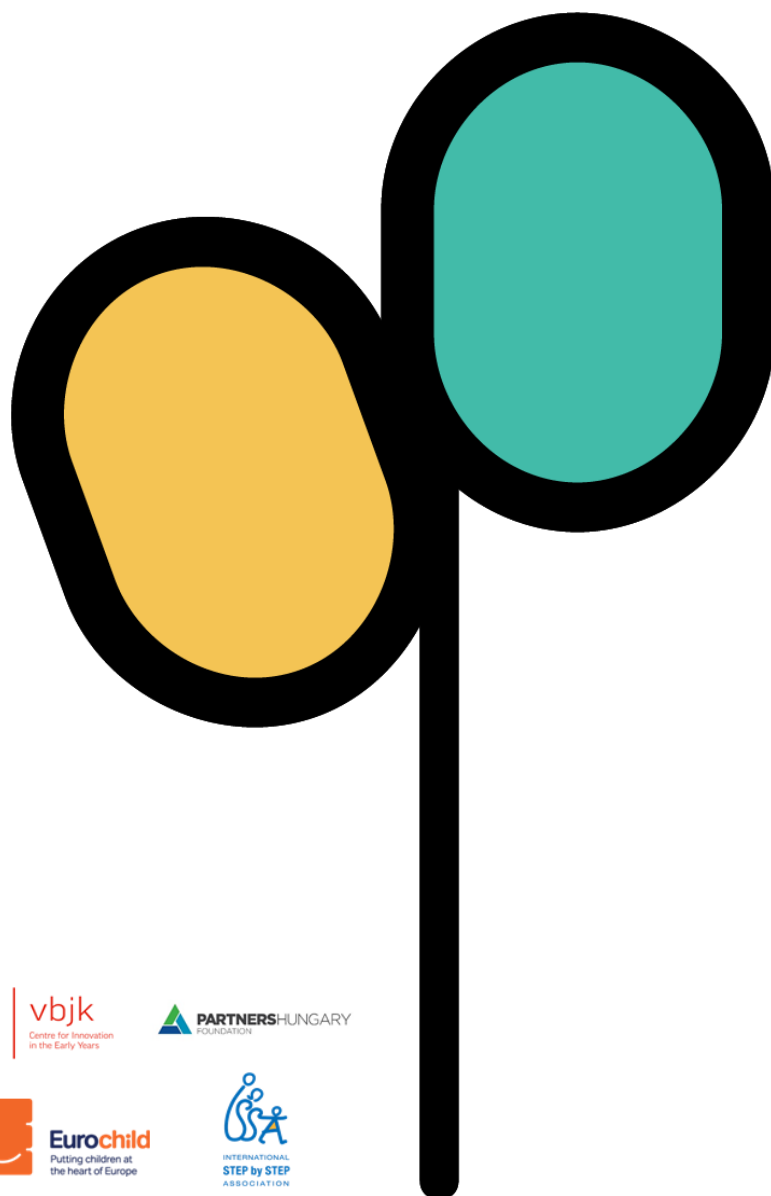

International Child
Development Initiatives

The SEED Projekt az Európai Bizottság finanszírozásával valósul meg, az Erasmus + iskolai oktatás KA2 programján keresztül. Az Európai Bizottságnak a kiadvány elkészítéséhez nyújtott támogatása nem jelenti a szerzők véleményét tükröző tartalmát, és a Bizottság nem tehető felelőssé az abban foglalt információk bármilyen felhasználásáért

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

The SEED projekt partnerszervezetei:

